

Paweł Kaszuba

Szkoła Doktorska

Uniwersytetu Jana Kochanowskiego w Kielcach

sekcja nauk społecznych

dyscyplina: nauki o polityce i administracji

Streszczenie rozprawy doktorskiej:

**POMIĘDZY REGIONALIZMEM A FEDERALIZMEM.
FUNKCJONOWANIE WŁOSKICH REGIONÓW TRYDENT-GÓRNA
ADYGA, FRIULI WENECJA JULIJSKA I DOLINA AOSTY
W LATACH 1972-2023**

Promotor: prof. dr hab. Agnieszka Kasińska-Metryka

Republika Włoska określana jest mianem zregionalizowanego państwa unitarnego. Obecna struktura podziału wewnętrznego państwa, została opracowana po II wojnie światowej i opiera się na systemie 20 regionów. Wśród nich piętnaście to regiony zwykłe, a pięć to tak zwane „regiony specjalne”: Trydent-Górna Adyga, Friuli-Wenecja Julijska, Dolina Aosty, Sycylia oraz Sardynia. Wymienione regiony funkcjonują według specjalnych statutów autonomii, przyjętych przez parlament i mających rangę prawa konstytucyjnego. Gwarantują one regionom wyjątkowe rozwiązania prawne i ekonomiczne, dostosowane do wewnętrznych charakterystyk i uwarunkowań w każdym z nich.

Głównym celem dysertacji było kompleksowe zbadanie specjalnych autonomii trzech północnych regionów specjalnych Trydent-Górna Adyga, Friuli Wenecja Julijska i Dolina Aosty. Pozwoliło to na przeanalizowanie faktycznych granic regionalizmów, przy jednoczesnym przeanalizowaniu limitów ścieżki federalistycznej. W tym znaczeniu wyszczególnione w tytule dysertacji włoskie regiony specjalne, służyły jako egzemplifikacja specyfiki włoskiego regionalizmu i obiekty szczegółowego studium przypadków. Ponadto, z uwagi na ogólny stan badań, wyodrębniono również cele dodatkowe. Pierwszym z nich była komparatystyka, dokonana w obrębie tytułowych regionów. Ich złożona analiza wewnętrzna, pozwoliła na zestawienie ze sobą trzech analogicznych podmiotów terytorialnych o zbliżonych fundamentach przyznanej autonomii specjalnej, ale różnych sposobach jej ewolucji. Dysertacja wpisując się w komparatystyczne badania włoskich regionów specjalnych i myśli regionalistycznej, stanowiła odpowiedź na zauważalne luki badawcze w tym szczegółowym obszarze.

Przeprowadzone badania oparte na triangulacji metod badawczych: porównawczej, prawno-dogmatycznej oraz statystycznej, pozwoliły na sformułowanie trzech najważniejszych wniosków końcowych: 1) Regiony specjalne, posiadają odmienny i w pewnych kwestiach bardziej rozbudowany zakres kompetencyjny od regionów zwykłych, ale nie wykraczają one poza ramy systemu regionalnego; 2) Specjalna autonomia zbadanych w pracy regionów,

choć konstytucyjnie tożsama, różni się na poziomie szczegółowej analizy i jest wypadkową specyficznych procesów prawno-politycznych w każdym z nich; 3) Posiadanie przez dany region specjalnej autonomii, nie powoduje wykreowania odpowiednio specyficznych systemów partyjnych, opartych na partiach regionalnych.

Mając na uwadze powyższe, trzeba podkreślić, że przestrzeń do dalszych badań jest stale widoczna. Zarówno w kontekście porównawczych badań włoskich regionalizmów w sferze regionów specjalnych, jak i włoskiego regionalizmu ogólnie. Potwierdzały to chociażby wydarzenia mające miejsce już po ukończeniu powyższej dysertacji, które dotyczyły pomyślnych działań na rzecz reform niektórych specjalnych statutów autonomicznych (w regionach Trydent-Górna Adyga oraz Friuli Wenecja Julijska).

Słowa kluczowe: Republika Włoska, regionalizm, federalizm, Trydent-Górna Adyga, Friuli Wenecja Julijska, Dolina Aosty

Renata Kusuba